

Hastalık Davranışın? Değerlendirme Ölçeği (HaDDÖ)

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Hastalık Davranışın? Değerlendirme Ölçeği (HaDDÖ)*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=22676>

Özet

Hastalık Davranışın Değerlendirme Ölçeği (HaDDÖ), bireylerin hastalığa veya semptomlara karşı gösterdikleri **tepki**, algı ve tutumları ölçmek amacıyla geliştirilmiş bir psikometrik araçtır. Bu ölçek, orijinal bir envanterin **Türkçe uyarlaması** olup, Hüseyin Güleç tarafından 2012 yılında gerçekleştirilen bir ön çalışma ile Türk kültürüne kazandırılmıştır. Ölçeğin temel amacı, klinik ve araştırma ortamlarında **hastalık davranışın** boyutlarını geçerli ve güvenilir bir şekilde saptamaktır. Özellikle psikiyatri ve nörolojik bilimler alanlarında, hastaların semptomlara yönelik tutumlarının anlaşılması ve tedavi planlarının oluşturulması açısından önemli bir katkı sağlamaktadır.

Uyarlama çalışması, ölçeğin dilsel ve kültürel etdeerliğini sağlayarak hedeflemiş, böylece Türkiye'deki popülasyonlarda **hastalık davranış** kavramının doğru bir şekilde değerlendirilmesine olanak tanımıştır. Bu ön çalışma, ölçeğin **geçerlilik** ve güvenilirlik özelliklerini inceleyerek HaDDÖ'nün Türk literatüründeki kullanımına zemin hazırlamıştır.

Anahtar Kelimeler

Hastalık davranış, psikometri, uyarlama, geçerlik, güvenilirlik, **psikiyatri**, nörolojik bilimler, semptom algısı.

Yazarlar

Hüseyin Güleç

Amaç

Hastalık Davranışın Değerlendirme Ölçeği'nin (HaDDÖ) birincil amacı, bireylerin algılanan hastalık durumlarına veya fiziksel belirtilere yönelik gösterdikleri **tepki kalıpları** ve davranışsal örüntüleri sistematik olarak ölçmektir. Bu bağlamda, ölçek, bireyin hastalık durumunu ne ölçüde abarttığını, inkar ettiğini veya uygunsuz bir şekilde tepki verdiğini belirlemeye yardımcı olur.

HaDDÖ'nün Türkçe uyarlamasının temel amacı ise, orijinal ölçeğin psikometrik özelliklerini koruyarak, Türk popülasyonunda **hastalık davranış** kavramının geçerli ve güvenilir bir şekilde değerlendirilmesini sağlamaktır. Bu sayede, hem klinik teşhis süreçlerine destek olmak hem de hastalık davranış ile ilişkili psikolojik ve sosyal faktörleri inceleyen araştırmalara güvenilir bir araç sunulması hedeflenmiştir.

Yapı

Ölçek, psikolojideki temel bir kavram olan **Hastalık Davranış** (Illness Behavior) yapısını ölçmektedir. Hastalık davranış, bir bireyin semptomların fark etme, değerlendirme ve bu semptomlara tepki olarak tıbbi bakım arama veya kaçınma şeklindeki eylemlerini kapsar. Bu yapı, genellikle fiziksel semptomların ötesinde, psikolojik ve sosyal bileşenleri içerir.

HaDDÖ, bu davranışsal ve bilişsel örüntüleri yakalamak üzere tasarlanmıştır. Bu yapısal yaklaşım, özellikle somatoform bozukluklar, kronik ağrı sendromları ve genel tıbbi durumlarla ilişkili **psikolojik stresin** değerlendirilmesinde kritik öneme sahiptir. Ölçek, bireyin hastalık deneyimleme biçiminin tedavisini ve prognozunu nasıl etkilediğini anlamaya mümkün kılar.

Geçerlik

Hastalık Davranışın Değerlendirme Ölçeği'nin Türkçe uyarlamasına dair **geçerlik** çalışmaları, Hüseyin Güleç'in 2012 tarihli ön çalışmasında sunulmuştur. Geçerlik, ölçeğin gerçekten ölçmek istediği yapıyı ne kadar doğru ölçtüğünü gösteren temel bir psikometrik özelliktir.

Ön çalışma kapsamında, HaDDÖ'nün yapı geçerliğinin belirlenmesi amacıyla faktör analizleri (Bkz. Faktör Analizi bölümü) ve ölçüt bağımlı geçerliğinin incelenmesi için diğer ilgili ölçeklerle korelasyon analizleri yapılmıştır. Orijinal kaynakta spesifik geçerlik katsayıları belirtilmemiştir; ancak detaylı geçerlik analiz sonuçlarına Güleç (2012) makalesinden ulaşılabılır. Yapılan analizler, HaDDÖ'nün **hastalık davranış** yapısını Türk kültüründe başarıyla bir şekilde temsil ettiğini göstermeyi amaçlamıştır.

Güvenirlilik

Ölçeğin **güvenirlilik** çalışmaları da Güleç (2012) tarafından yayımlanan ön çalışmanın bir parçasıdır. Güvenirlilik, bir ölçüm aracının tutarlılığını ve kararlılığını ifade eder; yani, aynı koşullar altında tekrar uygulandığında benzer sonuçlar verme derecesini belirtir.

Güvenirlilik analizleri genellikle iç tutarlılık (Cronbach Alfa katsayısı) ve test-tekrar test yöntemlerini içerir. İç tutarlılık analizi, ölçek maddelerinin aynı yapıyı ölçme derecesini gösterirken, test-tekrar test güvenilirliği ölçeğin zaman içindeki kararlılığını değerlendirir. Orijinal kaynakta spesifik güvenirlilik katsayıları yer almasa da, uyarlama çalışması, HaDDÖ'nün Türk popülasyonunda yüksek düzeyde **iç tutarlılık**a sahip olduğunu ve ölçümde kararlılık gösterdiğini doğrulamayı amaçlamıştır.

Faktör Analizi

Hastalık Davranışın Değerlendirme Ölçeği'nin (HaDDÖ) Türkçe uyarlamasında, orijinal ölçeğin

faktör yapısının Türk kültüründe de geçerli olup olmadığını test etmek amacıyla faktör analizi teknikleri kullanılmıştır. Bu analizler, ölçeğin kuramsal olarak öngörülen boyutları veya alt ölçeklerini deneysel olarak doğrulamaya hedefler.

Uyarlama sürecinde genellikle Keşfedici Faktör Analizi (KFA) veya Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) yöntemlerinden biri veya her ikisi birden kullanılır. HaDDÖ için yapılan ön çalışmada (Güleç, 2012), ölçeğin orijinal yapısına uygun bir **faktör modelinin** elde edildiği varsayılmaktadır. Bu analizler, HaDDÖ'nün çok boyutlu doğasını ortaya koyarak, **hastalık davranış** yapısının farklı bileşenlerini bağımsız olarak inceleme olanağı sunar.

Araç

Test Türü: Uyarlama, Öz Bildirim Ölçeği (Self-Report Scale)

Format: Derecelendirme formatı (Orijinal kaynakta derecelendirme şekli belirtilmemiştir, ancak tipik olarak Likert tipi bir ölçek kullanılmıştır varsayılmıştır.)

Mevcut Diller: Türkçe (Uyarlamaya yapılmamıştır.)

Popülasyon Grubu: Klinik popülasyonlar (Psikiyatri ve Nöroloji hastaları) ve genel yetişkin popülasyonu.

Yaş Grubu: Yetişkinler (Çalışmanın yapıldığı popülasyonun yaş aralığı makalede detaylandırılmıştır.)

Popülasyon Detayları: Ön çalışmada, HaDDÖ'nün **psikiyatri** ve nörolojik bilimler alanındaki hastalar üzerinde uygulanabilirliğini test etmiştir.

Test Metodolojisi: Uygulama, bireylerin kendi algı ve tepkilerini ifadelediği kağıt kalem veya dijital ortamda gerçekleştirilen bir öz bildirim yöntemidir. Puanlama, genellikle toplanan puanların kesme noktaları veya normatif değerler üzerinden yorumlanması içerir.

Anahtar Kelimeler

Hastalık Davranışın Değerlendirme Ölçeği, HaDDÖ, güvenirlilik, geçerlilik, psikometrik özellikler, **Türkçe uyarlama**, klinik psikoloji, somatizasyon.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlayıcıları: Belirtilmemiştir.

Kurum E-posta Adresleri: huseyingulec@yahoo.com

Yazma Adresi: Belirtilmemiştir (Yazarın 2012'deki yayın sırasında bulunduğu kurum adresi makalede mevcuttur).

İzinler, Ücret ve Test Yılı

Uyarılama Yılı: 2012

İzinler ve Ücret: Ölçeğin ticari kullanım ve klinik uygulamalar için izinler, sorumlu yazar Hüseyin Güleç ile doğrudan iletişime geçilerek alınmalıdır. Kullanım ücreti bilgisi orijinal kaynakta belirtilmemiştir.

İletişim: huseyingulec@yahoo.com

Kaynaklar

Güleç, H. (2012). Hastalık Davranışın Değerlendirme Ölçeğinin Türkçe uyarlamasının geçerlilik ve güvenilirliği: Bir ön çalışma. *Dünya Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi*, 25(2), 140-146. doi: 10.5350/DAJPN2012250206

Makalenin Ulakbim linki: uv.tulakbim.gov.tr

Ölçeğin orijinal PDF dosyası burada indirilebilir: hastalik-davranisini-degerlendirme-olcegi-haddo-toad.pdf

Hastalık Davranışın Değerlendirme Ölçeği (HaDDÖ) Maddeleri

ÖNEMLİ: Orijinal kaynak içeriğinde Hastalık Davranışın Değerlendirme Ölçeği (HaDDÖ) maddelerine dair bilgi bulunmamaktadır. Ölçek maddeleri, referans gösterilen makalenin tam metninde yer almaktadır.